

Maria Raivo, FM, KM, äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori, Rauman normaalikoulu

BookBeat-äänikirjasovellus opetuskäytössä

BookBeat-sovelluksen käyttö eri oppiaineiden tunneilla

Rauman normaalikoulun kahdeksannen luokan oppilaat saivat käyttöönsä BookBeat-sovelluksen lokakuussa 2018. BookBeat on äänikirjapalvelu, josta löytyy tuhansia ääni- ja e-kirjoja (www.bookbeat.fi). Sovellus ladattiin oppilaiden koulutabletille, mutta sen sai ladata myös omaan älypuhelimeen. BookBeatia käytettiin aina toukokuun 2019 loppuun asti.

Aloitin syyslukukauden pitämällä oppilaille äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla lukutunteja, jolloin oppilaat saivat kuunnella omavalintaisia kirjoja BookBeatista. Kevätlukukaudella kuuntelimme kaikki saman kirjan ja käsittelimme sitä oppitunneilla (ks. Ytimessä-kirjan toinen teksti Maria Raivolta). Sain houkuteltua mukaan BookBeatin käyttöön myös muita koulumme aineenopettajia, ja äänikirjoja kuunneltiin varsinkin englannin ja matematiikan tunneilla.

Englannin tunneilla BookBeatia sai kuunnella 15 minuuttia viikossa. Oppilaat saivat itse päättää, mitä kirjaa kuuntelivat englanniksi, mutta opettajan piti hyväksyä valinta. Myöhemmin keväällä oppilaat laativat fanifiktio kuuntelemansa kirjan pohjalta. Fanifiktio on fiktiota, jossa jäljitellään sellaisen teoksen maailmaa tai hahmoja, jolla on tekijänoikeus olemassa jossakin muualla. Se on selkeää jäljittelyä jonkun toisen kirjasta. (Henriksson, 2018.) Englannin opettajan mukaan oppilaat pitivät niin BookBeatin kuuntelusta kuin fanifiktio kirjoittamisesta. Kirjoitetut fanifiktio yllättivät opettajan erinomaisuudellaan. Liitteestä löytyy yhden oppilaan tuotos (liite 1).

Matematiikassa, jossa opiskelumenetelmänä oli "flipped learning" eli itseohjautuvuuteen perustuva opetus, BookBeatia käytettiin opiskelun tauottamiseen. Kaksoistunneilla sai lukea tai kuunnella itselle sopivassa kohdassa 15 minuuttia omavalintaista kirjaa. Matematiikan opettajan mukaan oppilaat pitivät tästä ja oppitunti tuli käytettyä aiempaa tehokkaammin. BookBeatin käyttö tauotti mukavasti laskemista, antoi aivojen hetken levätä, minkä jälkeen laskeminen sujui taas.

Oppilaiden mielipiteitä äänikirjasovelluksen käytöstä

Toukokuussa 2019 tein kahdeksannen luokan oppilaille Webropol-kyselyn, jossa oli kysymyksiä BookBeatista ja sen käytöstä. Kyselyyn vastasi 40 oppilasta koulumme 8a ja 8b -luokilta. Vastaajista 57,5 % oli tyttöjä ja 42,5 % oli poikia.

Kyselyssä tiedusteltiin, missä muodossa oppilaat mieluiten lukevat kirjaa. Vaihtoehtoja oli annettu neljä: perinteinen kovakantinen kirja, pehmeäkantinen kirja eli pookari, äänikirja sekä e-kirja eli sähkökirja. Suurin osa oppilaista, eli 45 % vastaajista, mieluiten kuunteli kirjaa, eli vastauksena oli äänikirja. Vastaajista 25 % puolestaan luki mieluiten kovakantista kirjaa ja 22,5 % suosi pehmeäkantisia kirjoja. Oppilaista 7,5 % luki mieluiten kirjansa tabletilla tai älypuhelimelta eli e-kirjana.

Tulos ei yllätä. Äänikirja mahdollistaa tekstin omaksumisen uudella tavalla. Samalla kun kuuntelee kirjaa, voi käydä vaikka lenkillä tai tehdä kotitöitä. Nykyaika ei kannusta joutilaisuuteen, ja näin pystyy yhdistämään kaksi erilaista tekemistä. E-kirja-muodon jotkut sen sijaan kokevat raskaaksi. Koska ihmiset viettävät muutenkin paljon aikaa älylaitteiden parissa, kirjaan halutaan uppoutua eri tavalla kuin laitetta tuijottamalla.

Kyselyssä tiedusteltiin, lisääntyikö oppilaiden kirjojen lukeminen tai kuunteleminen BookBeatin myötä. Tähän kysymykseen 65 % oppilaista vastasi ”kyllä” ja 35 % ”ei”. Oppilaat ottivat BookBeatin käytön opetuksessa hyvin ja innostuneesti vastaan. Moni näki sen uutena ja vähän erilaisena mahdollisuutena viettää aikaa oppitunneilla. Äänikirjapalvelua pidettiin myös käytännöllisenä, koska kirjat olivat helposti löydettävissä ja käden ulottuvilla. Opettajan näkökulmasta BookBeat toi rentoutta lukutunteihin. Muutamat oppilaat viettivät lukutunnin kuulokkeet korvilla, silmät kiinni sohvalla tai säkkituolilla maaten.

Webropol-kyselyn avoimessa vastausosiossa oppilaat saivat kertoa mielipiteensä BookBeatista. Kysymys poiki paljon erilaisia vastauksia. Suurin osa piti sovellusta hyvänä, mutta ei juuri perustellut vastauksiaan. Seuraavassa joitakin oppilaiden perusteluita äänikirjasovelluksen käytön eduista: ”Paljon eri kirjoja”, ”Ihan kiva, mutta en haluaisi maksaa siitä”, ”Se on hyvä äppi ja se auttaa joitakin, jotka haluais lukea, mutta

ei ole intoa”, ”Sovellus on selkeä ja kokoelma on laaja”, ”Hyvä, mutta äänitehosteita vois laittaa (tehdä äänikirjoista kuunnelmia)”, ”Hyvä, koska voi kuunnella, kun liikkuu”, ”Tykkäsin paljon lukea siellä, tutustuin yhteen sarjaan sen kautta ja nyt olen fani”, ”Kiva idea, ei ole vain tarpeeksi aikaa ja kuuntelemiseen pitää keskittyä yllättävän paljon”, ”Hyvä sovellus, varsinkin kun moni kuuntelee / lukee enemmän sen ansioista”, ”Kuuntelin paljon kirjoja ja joitakin jäi kesken eli oli todella hyvä”, ”Se oli mukava, sai valita, lukeeko e-kirjana vai kuunteleeko (joissain kirjoissa, joissain oli vain toinen)”, ”Tosi hyvä, haluan uudelleen”.

Negatiivista palautetta antoi vain kaksi vastaajaa kirjoittamalla ”Aika mälsä” ja ”Lol”. Näiden vastausten valossa BookBeat vaikuttaa olleen menestys: neljästäkymmenestä oppilaasta 38 antoi positiivista palautetta ja vain kaksi negatiivista.

Webropol-kyselyn neljännessä BookBeatia koskevassa kysymyksessä tiedustelin, mitä kirjoja oppilaat olivat lukeneet tai kuunnelleet kokeilujakson aikana. Olen koonnut mainitut kirjat listaksi, joka löytyy liitteestä (liite 2). Samoja kirjoja mainittiin useasti. Osa kirjoitti, ettei muista kaikkien lukemiensa kirjojen nimiä. Joka tapauksessa listasta saa hyvän käsityksen siitä, millaisia suomeksi ja englanniksi kirjoitettuja kirjoja kahdeksannen luokan oppilaat haluavat lukea.

Äänikirjasovellukselle on paikkansa perusopetuksessa

Oppilaiden Webropol-kyselyn vastauksista on helposti pääteltävissä, että BookBeatin kaltaiselle äänikirjapalvelulle olisi tilausta oppilaiden keskuudessa ja opetuskäytössä. Se tuo monipuolisuutta äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla pidettäviin lukutunteihin ja antaa erilaisen mahdollisuuden nauttia niistä. Sitä pystyy hyödyntämään myös muiden aineiden tunneilla. Positiivisista kokemuksista kuulin varsinkin koulumme englannin ja matematiikan opettajilta, mutta myös muita aineenopettajia lähti kokeiluun mukaan. Muun muassa liikunnassa BookBeatia hyödynnettiin niiden oppilaiden kanssa, jotka eivät syystä tai toisesta osallistuneet liikuntatunneille. BookBeatia oli kätevä kuunnella liikuntasalin seinustalla tai uimahallin katsomossa. Näin ollen kirjallisuus oli osana opetusta myös muilla kuin äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla.

Äänikirjapalvelut sopivat nykyaikaan, koska oppilaat muutenkin viettävät paljon aikaa älylaitteiden parissa ja kantavat niitä mukanaan. BookBeatin käyttäminen opetuksessa kannatti. Se antoi opettajille ja oppilaille mahdollisuuden monien erilaisten kirjojen käyttöön. Kirjoja on palvelussa laaja kirjo, joten jokaisen on helppo löytää mieleistään lukemista.

Ongelmana vielä tällä hetkellä on se, että BookBeatin käyttö on kouluille kallista. Äänikirjapalvelutoimintaa kannattaisikin kehittää niin, että palveluja voitaisiin käyttää kouluissa. Tämä hyödyttäisi äänikirjapalveluiden tuottajiakin pidemmän päälle. Äänikirjapalveluihin tottuneesta ja ihastuneesta käyttäjästä voisi saada elinikäisen asiakkaan.

Asiasanat: äänikirjat, äänikirjasovellus, Bookbeat, tekstien kuunteleminen

Lähteet

Leiwo, H. 2019. Mitä jos? Mitä sitten. Fanifiktio jatkaa siitä, mihin kirja jäi. Haastattelussa kirjailija Saara Henriksson. Yle.fi. uutiset 10.4.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10151374>. Viitattu 25.8.2019.